

Mama, je staat in de *Nieuwe Revu*

Wastelandparty in Amsterdam.

De Richter en de Blitz, twee bekende Amsterdamse disco's in de Reguliersdwarsstraat, vierten feest met een gezamenlijke Wastelandparty. Een provisorische loopbrug op éénhoog verbindt de tegenover elkaar gelegen panden. Op die loopbrug gebeurt het. Halverwege slaat Jans één been over de reling. Daarbij valt haar jurk open. Voor haar knielt een man, die zijn gezicht tegen haar schaamstreek drukt. Jans wordt gefotografeerd zonder dat ze het merkt.

Een halfjaar later komt haar zoontje thuis van school: 'Mama, je staat in de *Nieuwe Revu*.' Hij zegt dat hij gepest is.

De foto blijkt paginagroot afgedrukt te zijn bij een artikel met als opschrift:

SEX

HET JAAR WAARIN ALLES KAN

Van incestplegers tot fistfucken op tv. Van sm op Internet tot openbare sex op de Amsterdamse Wastelandparty's. 1995. Het jaar waarin alles mag, kan en moet. Waarom?

Op de omslag van *Nieuwe Revu* wordt het verhaal aangekondigd:

Het jaar van de OPENBARE SEX. Fistfucking op tv. Vrijpartijen in de disco. Orgieën op straat. Hoe Nederland sex buiten de deur ontdekt.

Jans is op z'n zachtst gezegd niet blij met deze publicatie van de foto. *Nieuwe Revu* wordt in een oplage van enkele honderdduizenden verspreid onder abonnees, in de losse verkoop en in leesmappen. Daarnaast is de inhoud van het blad op het internet gezet.

Hoewel het grootste kwaad al is geschied, probeert zij in een rechtszaak de uitgever en de fotograaf Gerard Wessel te verbieden de foto nog eens af te drukken, vraagt zij afgifte van de negatieven, een bevel om de bewuste pagina uit de exemplaren in de leesmappen te scheuren en een voorschot op de schadevergoeding van vijftiwintigduizend gulden.

Portret

De publicatie van dit portret van haar vormt volgens Jans een ernstige inbreuk op haar persoonlijke levenssfeer. Zij heeft er grote bezwaren tegen dat haar wijze van feestvieren buiten de kring van de aanwezigen op het feest bekend wordt. Bekenden van haar en

anderen in haar omgeving zullen haar gedrag zedeloos vinden, vreest Jans. Zij waande zich veilig in de beschermde omgeving van dit volgens haar besloten feest, tussen gelijkgestemden.

De immateriële schade die zij geleden heeft, bestaat onder meer in het feit dat haar partner haar verlaten heeft omdat hij de publicatie als gezichtsverlies heeft ervaren. Verder heeft haar zoon ernstig onder de situatie geleden: hij heeft enkele dagen niet naar school durven gaan en zijn schoolprestaties zijn sindsdien zeer slecht, haar verhouding met hem is daardoor onder druk komen te staan. Ook de relatie met haar familie, vrienden en kennissen is bekoeld en Jans is nog steeds een bron van vermaak voor mensen in haar woon- en werkomgeving.

Bij de rechter biedt *Nieuwe Revu* duchtig verweer. De gewraakte foto bevat helemaal geen portret. Van Jans, die schuin van achteren is gefotografeerd, is het gelaat niet te zien, althans zo weinig ervan dat zij op straat niet herkend zal worden door iemand die haar niet kent. Van schending van de privacy kan volgens het blad geen sprake zijn, want de foto is genomen op (boven!) de openbare weg. Op de openbare weg heb je geen recht op bescherming van je privacy, zegt *Nieuwe Revu*, want Jans 'is vrijwillig in de openbaarheid getreden, op een publiek schavot, in het kader van een exhibitionistisch evenement, ten overstaan van toeschouwers, fotografen en cameraploegen, met in seksueel opzicht grenzeloos gedrag'.

Persvrijheid

Als de rechter dat allemaal niet wil aannemen, dan heeft *Nieuwe Revu* nog een flinke pijl op zijn boog: de persvrijheid. Het is de taak van de media om de maatschappij te informeren over wat er in de samenleving aan de hand is. De media dragen bij aan het openbare debat in onze pluriforme maatschappij. Zij dienen een

algemeen belang door van normveranderingen, zoals door Jans gepersonifieerd, verslag te doen. En het is in het bijzonder de taak van de pers de informatie ook te illustreren met beelden; de uitgever heet (dan nog) Geïllustreerde Pers bv. Veel beter dan tekst kunnen beelden immers de lezer overtuigen van de betrouwbaarheid van het verhaal. In deze context bezien heeft de publicatie van deze foto volgens *Nieuwe Revu* onmiskenbaar nieuws- en informatiewaarde. Als er dus al een inbreuk is geweest op het portretrecht van Jans, dan wordt die inbreuk gerechtvaardigd door de vrijheid van de media om de samenleving te informeren.

Vragen

Het hier vertelde verhaal roept een aantal vragen op, die illustratief zijn voor het onderwerp van dit boekje en die we in de volgende verhalen min of meer systematisch zullen bespreken.

Wat is portretrecht en wat is recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer?

Wat is eigenlijk een portret?

Wat betekent het als je ingestemd hebt met het maken van het portret en wanneer heb je eigenlijk daarmee ingestemd?

Ben je op de openbare weg vogelvrij tegen schending van je privacy, zoals *Nieuwe Revu* in bovengenoemde zaak stelde?

Wat is er waar van de stelling van *Nieuwe Revu* dat de eventuele inbreuk op je persoonlijke levenssfeer en het portretrecht gerechtvaardigd wordt door de vrijheid van de media om te informeren?

We hebben het uiteraard niet alleen over de gedrukte media, maar ook over met name televisie. ‘Op de televisie komen’ is evenzeer als de publicatie van een foto in een krant of tijdschrift een openbaarmaking van een portret. In dat verband kunnen we dezelfde vragen stellen bij uitzendingen van programma’s als *Bed- en*

wordt ook in zijn geheel gebruikt voor een advertentie op de achterpagina van de *Gay Krant*, hét homoblad van Nederland.

Martin wordt door bekenden in zijn omgeving met de homobeweging en homoparty's in verband gebracht en daar heeft hij, geen homo zijnde, bezwaar tegen.

Ook hier weer de vraag: wat betekent Martins instemming met het maken van de foto's, terwijl hij voor het optreden nog wel een geldelijke vergoeding heeft gekregen?

Wat betekent überhaupt het gebruik van portretten in advertenties, op posters, in reclamespots op televisie? Martin is geen bekende persoonlijkheid, maar hoe staat het met het voor reclamedoeleinden gebruiken van portretten van politici, bekende figuren uit de showbizzwereld, sportlieden, leden van de koninklijke

*Links: portret van model
Claudia of van Silvia
Millicam?*

familie en anderen? Hoe staat het, anders gezegd, met het ‘commerciële portretrecht’, ook wel het recht op verzilverbare populariteit genoemd?

Verzilverbare populariteit

De te vroeg gestorven comédienne Silvia Millicam werd twee keer achter elkaar uitgeroepen tot de populairste vrouw van Nederland, stond twee keer naakt in de *Playboy*, werd gekozen tot ‘Lingerie-draagster van het jaar’, trad op in tal van televisieprogramma’s, waaronder haar eigen show, figureerde in de roddelbladen en werkte, ongetwijfeld tegen betaling, mee aan diverse commercials. Dat was haar goede recht. Maar toen computerbedrijf ESCOM in een folder en op billboards reclame maakte met een model dat erg veel op Silvia leek, kon Silvia toen stellen: ‘Dat is mijn portret, dat voor reclamedoeleinden wordt gebruikt. Dan wil ik daar ook geld voor zien?’ Mocht die ander wel mooi weer spelen met haar portret en haar populariteit?

Geldt – we gaan nog een stapje verder – portretrecht ook voor het nabootsen van iemands stem, zoals geschiedde met de stem van Gert-Jan Dröge en die van koningin Beatrix?

We laten het nu nog bij vragen, maar in de volgende hoofdstukken hopen we met nieuwe verhalen stukje bij beetje ook antwoorden te geven.

VERWERKTE RECHTSPRAAK

Pres. Rb. Amsterdam 22 december 1994, *AMI* 1995-7, p. 136

m.nt. J.H. Spoor (*Silvia Millicam*)

Rb. Amsterdam 10 juli 1996, *Mediaforum* 1996-10, p. BI36-BI38
(*Wastelandparty*)

Rb. Utrecht 4 december 1996, *NJ* 1998, 43 (*Stem Gert-Jan Dröge*)
HR 2 mei 1997, *NJ* 1997, 661 m.nt. D.W.F. Verkade; ook *AMI*
1997-7, p. 143-145 m.nt. G.A.I. Schuijt (*Discodanser M.*)
Pres. Rb. Amsterdam 7 juli 2000, *KG* 2000, 115; ook
Mediaforum 2000-9, nr. 56 m.nt. J.J.C. Kabel
(*Stem koningin Beatrix*)